

25 fiil, üç zaman

Tek kalıp, üç zaman ve “şu anda” için ‘am, Şam'ın en kullanışlı 25 fiili, altı alıştırma. Her çekimi yüksek sesle söyle.

AD _____

TARİH _____

A. BİR FİİL, ÜÇ ZAMAN

KATAB / YEKTÖB · YAZMAK

Suriye Arapçasında fiilin bir geçmiş (mazi) ve bir şimdiki (muzari) biçimi var. Gerisi öne gelen küçük bir kelime ya da ektir: alışkanlıklar için **b-**, şu an için ‘am, gelecek için **rah**. Bu tabloyu öğren, fiillerin çoğunu çekebilirsin.

KİŞİ	GEÇMİŞ	ŞİMDİKİ (B-)	GELECEK (RAH)	ARAPÇA (ŞİMDİKİ)
ana ben	katabt	bektob	rah ektob	بکتب
enta sen (erkeğe)	katabt	btektob	rah tektob	بتکتب
enti sen (kadına)	katabti	btektbi	rah tektbi	بتکتبي
huwwe o (erkek)	katab	byektob	rah yektob	بيکتب
hiyye o (kadın)	katbet	btektob	rah tektob	بتکتب
nehna biz	katabna	mnektob	rah nektob	منکتب
ento siz	katabtu	btektbu	rah tektbu	بتکتبوا
henne onlar	katabu	byektbu	rah yektbu	بيکتبوا

Dikkat: **biz** b- değil **mn-** alır (mnektob, Suriye ve Lübnan'a özgü). **enta** ile **hiyye** aynı şimdiki biçimi paylaşır (btektob); **ana** ile **enta** aynı geçmiş biçimi (katabt). Gerisini bağlam halleder.

b- = alışkanlık, ‘am = şu an

beshrab ‘ahwe kell yom = her gün kahve içerim. Şu an olanlar için başına ‘am koy: ‘am bektob = (şu anda) yazıyorum.

baddi, lazem, fiyyi sonrasında **b-** düşer: **baddi ektob, lazem ruh, fiyyi eshrab?**

rah = gelecek

rah’ı b-'siz biçimin önüne koy: **rah shufak bokra** = yarın görüşürüz. **rah nruh ‘ash-Sham bes-seif** = yazın Şam'a gideceğiz.

Yalın biçim karar sorar: **ruh halla’?** = şimdi gideyim mi?

Olumsuzluk: sadece ma

Her fiilin önüne **ma** koy: **ma katabt** (yazmadım), **ma bektob** (yazmam), **ma rah ektob** (yazmayacağım). Kahire'deki gibi -sh yok.

Fiil olmayanlar **mu** alır: **mu mnih, mu hon, mu Suri**.

EMİRLER

KADINA -İ, TOPLULUĞA -U EKLE

ruh! git (k: ruhi, çoğ: ruhu) · **ta'a!** gel (k: ta'i) · **kol!** ye (k: koli) · **eshrab!** iç (k: eshrabi) · **sma'!** dinle (k: sma'i) · **'ul!** söyle (k: 'uli) · **la** ile: **la truh!** gitme.

B. ŞAMLILAR GİBİ SÖYLE

Her fiilde duyacağın dört ses

- ق ırtlak kesmesidir, “saat” kelimesindeki iki a arasındaki kısa durak gibi; ' ile yazılır: **'al** (dedi), **be'ra** (okurum), **ma be'der** (yapamam). Şam'da asla kalın q (k) değil.
- ج c değil, “jandarma”daki j gibi okunur: **ija** (geldi) “ica” değil “ija”, **el-jawab** (cevap) “el-javab” gibi.
- b- ve mn- ünlüsüz, doğrudan fiile yapışır: **btektob** tek kelime gibi söylenir, “bı-tek-tob” yanlış. **'am** kısa ve vurgusuzdur: “'am-bektob”.
- **rah** hızlı konuşmada çoğu zaman **ra** ya da **ha** olur: “ra-ruh”, “ha-shufak”. Dikkat: tek başına **rah** “gitti” demektir.

Alıştırma 1 Tabloyu tamamla: shereb / yeshrab (içmek)

-- / 20

Üç biçim yeşil verildi. Gerisini yukarıdaki katab kalıbıyla doldur. Her biçimi yazarken söyle.

KİŞİ	GEÇMİŞ	ŞİMDİKİ (B-)	GELECEK (RAH)
ana	sherebt		
enta			
enti			
huwwe		byeshrab	
hiyye			
nehna			rah neshrab
ento			
henne			

A. 25 FİİL

• = DÜZENSİZ

Geçmiş ve şimdiki biçim, sözlüklerin kullandığı **huww**e (o) için verildi. Diğerlerini katab tablosuyla kur. İki biçimi de bakmadan söyleyebildiğin fiili işaretle.

TÜRKÇE	GEÇMİŞ (O)	ŞİMDİKİ (O)	ARAPÇA	ÖRNEK
☐ gitmek	rah •	biruh	بيروح	bruh 'ash-shoghl işe giderim
☐ gelmek	ija •	biji	بيجي	hiyye ijet mbareh o dün geldi
☐ yapmak	'emel	bya'mel	بيعمل	shu 'am bta'mel? ne yapıyorsun?
☐ yemek	akal •	byakol	بياكل	akalt shawarma şavurma yedim
☐ içmek	shereb	byeshrab	بيشرب	beshrab matte mate içirim
☐ bilmek	'eref	bya'ref	بيعرف	ma ba'ref bilmiyorum
☐ istemek	kan baddo	baddo / badda	بدو	baddi mayy su istiyorum (b-'siz)
☐ demek	'al •	bi'ul	بيقول	shu 'elt? ne dedin?
☐ görmek	shaf •	bishuf	بيشوف	sheft el-film? filmi gördün mü?
☐ konuşmak	haka •	byehki	بيحكي	behki 'arabi shwayy biraz Arapça konuşurum
☐ anlamak	fehem	byefham	بيفهم	fhemt! anladım!
☐ öğrenmek	t'allam	byet'allam	بيتعلم	'am bet'allam shami Suriyeye öğreniyorum
☐ çalışmak	eshtaghal	byeshteghel	بيشتغل	wein bteshteghel? nerede çalışırsın?
☐ yaşamak	sakan	byeskon	بيسكن	saken b-Berlin Berlin'de yaşıyorum
☐ uyumak	nam •	binam	بينام	nemt bakkir erken yattım
☐ uyanmak	fa' •	bifi'	بيفيق	bfi' es-sa'a sab'a yedide uyanırım
☐ satın almak	eshtara	byeshtri	بيشتري	shtareit khebez ekmek aldım
☐ ödemek	dafa'	byedfa'	بيدفع	ana rah edfa' ben ödeyeceğim
☐ almak	akhad •	byakhod	بياخذ	khod taksi taksiye bin
☐ vermek	'ata •	bya'ti	بيعطي	'tini el-hsab hesabı ver
☐ sevmek	habb	bihebb	بيحب	bhebb el-kebbe içli köfteye bayılıyorum
☐ okumak	'ara •	bye'ra	بيقرا	be'ra 'arabi Arapça okurum

☐ yazmak	katab	byektob	بيكتب ktob esmak adını yaz
☐ yürümek	meshi	byemshi	ييمشي yalla nemshi hadi gidelim
☐ -ebilmek	'eder	bye'der	بيقدر ma be'der yapamam

Düzensiz olanlar •

- **Ecvef fiiller** (ortası uzun ünlülü) ünsüzle başlayan ekten önce ünlüyü kısaltır: rah → **reht** (gittim), shaf → **sheft**, nam → **nemt**, 'al → **'elt**, fa' → **fe't**. Şimdiki biçim uzun ünlüyü korur: bruh, bshuf, bnam, b'ul, bfi'.
- **akal, akhad** (yemek, almak) kısa bir şimdiki biçim alır: bakol, bakhod. **ija** (gelmek) en aykırısı: jit (geldim), ijet (o geldi, kadın), şimdiki beji (ben), biji (o).
- **-a ile biten fiiller** (haka, 'ara, 'ata) ana ve enta için -it alır: **hkit** (konuştum), **'rit** (okudum), **'tit** (verdim). eshtara -eit alır: **shtareit** (satın aldım).

C. ALIŞTIRMALAR**Alıştırma 2 Geçmiş, şimdi mi gelecek mi?**

-- / 8

G (geçmiş), Ş (şimdi / alışkanlık) ya da GL (gelecek) işaretlerle. Ön ek ipucu verir.

1 rah shuf el-film bokra. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	2 beshrab 'ahwe kell yom. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
3 reht 'ash-Sham es-sene el-madye. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	4 hiyye bteshteghel b-bank. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
5 akalna kebbe mbareh. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	6 rah nehki 'arabi ba'd sene. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
7 'am neshrab matte halla'. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	8 shtareit khebez es-sobh. ☐ G ☐ Ş ☐ GL

Alıştırma 3 Zamanı değiştir

-- / 6

Fiili parantezdeki zamana koy.

- 1 bakol (geçmiş) → _____
- 2 sheft (gelecek) → _____
- 3 rah ruh (şimdiki) → _____
- 4 hiyye katbet (şimdiki) → _____
- 5 bnam (geçmiş) → _____
- 6 ento dafa'tu (gelecek) → _____

Alıştırma 4 Hayır de

-- / 6

Her cümleyi olumsuz yap. ma mı, mu mu?

- 1 bektob → _____
- 2 rah ruh → _____
- 3 'andi wa't → _____
- 4 baddi 'ahwe → _____
- 5 huwwe saken hon → _____
- 6 sheft → _____

D. DİYALOG: ŞAM'DA BİR CUMARTESİ SABAHI

Rami arkadaşı Lina'yı arıyor. Diyalogu bir partnerle iki kez yüksek sesle oku, bir kez Rami, bir kez Lina olarak.

Rami	صباح الخير يا لينا! شو عملتي مبارح؟	sabah el-kheir ya Lina! shu 'melti mbareh? Günaydın Lina! Dün ne yaptın?
Lina	رحت عالسوق مع أختي واشترينا كبة.	reht 'as-sou' ma' ekhti w shtareina kebbe. Kız kardeşimle çarşıya gittim, içli köfte aldık.
Rami	وهلق شو عم بتعملي؟	w halla' shu 'am bta'mli? Peki şimdi ne yapıyorsun?
Lina	عم بشرب مة وعم بتعلم الأفعال.	'am beshrab matte w 'am bet'allam el-af'al. Mate içiyorum ve fiil çalışıyorum.
Rami	بكرة رح نروح عالشغل سوا؟	bokra rah nruh 'ash-shoghl sawa? Yarın işe birlikte gidiyor muyuz?
Lina	لا، بكرة ما رح روح. بدي نام!	la, bokra ma rah ruh. baddi nam! Hayır, yarın gitmeyeceğim. Uyumak istiyorum!

Alıştırma 5 Diyalogda zamanı bul

-- / 4

Her biri için diyalogdan bir örnek yaz.

A · GEÇMİŞ ZAMANDA BİR FİİL

B · ŞU AN OLAN BİR ŞEY ('AM)

C · BİR GELECEK (RAH)

D · BİR OLUMSUZLUK

Alıştırma 6 Senin günün (ikili çalışma)

Kendin hakkında beş cümle yaz: ikisi dün (geçmiş), ikisi her gün (b-), biri yarın (rah) hakkında. Listedenden en az beş farklı fiil kullan.

1 · MBAREH (DÜN)

2 · MBAREH

3 · KELL YOM (HER GÜN)

4 · KELL YOM

5 · BOKRA (YARIN)

Partnerinle: shu ‘melt mbareh? (dün ne yaptın? kadına: ‘melti) ve **shu rah ta‘mel bokra?** (yarın ne yapacaksın? kadına: ta‘mli) diye sor. Her birinden bir cevap not et, sonra rolleri değiştirin.

PARTNER · MBAREH

PARTNER · BOKRA

Bitti mi? Konuşma kontrolü

- ☐ katab tablosunun tamamını üç zamanda yüksek sesle söyledim, ‘am ile de iki cümle kurdum.
- ☐ Listedeki 15 fiilin geçmiş ve şimdiki biçimini bakmadan söyleyebiliyorum.
- ☐ Alıştırma 6'daki beş cümlemi partnerime (veya aynaya) okumadan söyledim.

Cevap anahtarı

Öğretmenler ve kendi kendine öğrenenler için. Kağıdı sınıfta dağıtmadan önce bu sayfayı ayır.

Alıştırma 1 Geçmiş: sherebt · sherebt · sherebti · shereb · sherbet · sherebna · sherebtu · sherbu · **Şimdiki:** beshrab · bteshrab · bteshrabi · byeshrab · bteshrab · mneshrab · bteshrabu · byeshrabu · **Gelecek:** rah eshrab · rah teshrab · rah teshrabi · rah yeshrab · rah teshrab · rah neshrab · rah teshrabu · rah yeshrabu. (sherbet ve sherbu'da düşen ünlüye dikkat; shirib-, bitishrab gibi yazımlar da kabul edilir.)

Alıştırma 2 1 GL · 2 Ş · 3 G · 4 Ş · 5 G · 6 GL · 7 Ş · 8 G

Alıştırma 3 1 akalt · 2 rah shuf · 3 bruh · 4 hiyye btektob · 5 nemt · 6 ento rah tedfa' u

Alıştırma 4 1 ma bektob · 2 ma rah ruh · 3 ma 'andi wa't · 4 ma baddi 'ahwe · 5 huwwe mu saken hon · 6 ma sheft. ('andi ve baddi fiil gibi davranır ve ma alır; saken bir ism-i fail (sıfat-fiil) olduğu için mu alır.)

Alıştırma 5 a 'melti, reht ya da shtareina · b 'am bta'mli, 'am beshrab ya da 'am bet'allam · c rah nruh (ya da ma rah ruh) · d ma rah ruh

Alıştırma 6 Serbest cevap. Örnek: 1 mbareh reht 'ash-shoghl. · 2 akalt kebbe w sherebt shay. · 3 kell yom bfi' es-sa'a sab'a. · 4 'am bet'allam shami kell yom. · 5 bokra rah shuf film ma' sahbi.

ÖĞRETMEN NOTLARI

- Süre: kağıdın tamamı için yaklaşık 50 dakika. İki derse rahat bölünür: zamanlar (A, B, Alıştırma 1-3) ve olumsuzluk, diyalog ve konuşma (Alıştırma 4-6).
- Alıştırma 1'den önce katab tablosunu koro halinde çalıştır: sen kişiyi söyle, sınıf üç biçimi de söylesin. Sonra 'am ekle: sen "halla'!" (şimdi) de, sınıf 'am bektob, 'am btektob diye cevap versin.
- Sık hatalar: "biz" için bn- (bnektob Filistin ve Ürdün biçimidir; Şam mnektob der), baddi ve lazem sonrasında b-yi korumak (baddi bektob → baddi ektob) ve olumsuza Mısır'daki -sh'y'i eklemek (ma bektobsh). Şam'da sadece ma bektob denir.
- Başka lehçelerden gelenler farklı biçimler duyar: Lübnanlılar gelecek için çoğu zaman rah yerine lah, "yapabilirim" için fiyye der; kırsal Suriyeliler ' yerine q ya da g söyleyebilir. Kabul et ama Şam biçimini örnek ver.
- Türkiye'deki Suriyeli komşular ve iş arkadaşları da çoğunlukla bu Şam biçimlerini anlar; öğrencileri onlarla pratik yapmaya teşvik et. Okunuş akademik bir standart değil, yaygın Şam kullanımını izler: ' = gırtlak kesmesi (şehirdeki ق), ' = ayn, j = ج Türkçe j gibi, sh = ş, kh = hırıltılı h (Almanca "Bach"), e ve o kısa Suriye ünlüleri.

SONRAKİ ÇALIŞMA KAĞIDI

Çalışma kağıdı 5: 100 temel kelime ve 20 günlük Suriye ifadesi, konulara göre gruplanmış, 7 günlük plan ve kendini sınama kutularıyla. yallahspeak.com/tr/worksheets/suriye-arapçasi adresinde ücretsiz.

Gününü bir yapay zeka partnerine Suriye Arapçasıyla anlatmak ve konuşurken fiil biçimlerini düzelttirmek için Yallah Speak uygulamasını dene (başlangıç ücretsiz, iOS ve Android).